

METODOLOGIA DE L'ESTADÍSTICA DE TRANSPORT MARÍTIM

1. Introducció

El tràfic de passatgers per via marítima constitueix una de les dues formes d'entrar o sortir de les Illes Balears. Això fa que el seu còmput sigui rellevant, no tan sols en relació als moviments globals en cadascuna de les illes, sinó també en relació al trajecte que duen a terme.

Les dades que publiquen els dos organismes que gestionen els ports de Balears fan referència a moviments mensuals de passatgers. No obstant això, no es publica informació en relació al nombre de passatgers dels possibles trajectes que pugui haver-hi entre les illes (per exemple, el trajecte Mallorca - Eivissa) o entre alguna de les illes i la península (per exemple, el trajecte península - Menorca).

Amb tot, en aquesta nota s'exposa la metodologia utilitzada per al càlcul dels moviments de passatgers per via marítima per illes i per port, ja siguin aquests de competència autonòmica o estatal, ja siguin referits al tràfic regular o a creuers.

2. Font

Les dades amb les quals s'han construït les taules són, d'una banda Autoritat Portuària de Balears de competència estatal (Ministeri de Foment), amb competència en els ports de Palma, Alcúdia, Maó, Eivissa i La Savina (Formentera).

Per l'altre Ports de les Illes Balears de competència autonòmica. Ciutadella, Sant Antoni i Cala Ratjada són els ports que s'han utilitzat per al transport regular de passatgers entre illes o entre una illa i la península.

3. Metodologia

3.1 Ports de competència estatal (Autoritat Portuària de Balears)

Hi ha múltiples combinacions possibles en els 5 ports de competència estatal a les Illes Balears, tant entre ells com amb la península i excepcionalment cap a altres destinacions, que a més poden anar canviant.

La connexió d'un port de les Illes amb la península només es registra una vegada (com a origen si surt d'un port de les Illes o com a destinació si arriba provinent de la península). En canvi, la connexió

entre dos ports de les illes es registra dues vegades, tant en el port d'origen (com a sortida) com en el de destinació (com a arribada).

- Passatgers de línia regular

A partir dels fitxers de microdades es computen mensualment les arribades i sortides de passatgers en transport regular en els ports de competència estatal. S'ha de tenir en compte que l'Autoritat Portuària publica dades de moviments globals (arribades + sortides) que en general difereixen lleugerament respecte a les dades elaborades en l'estadística que publica l'IBESTAT. Això és a causa del fet que Autoritat Portuària en la seva estadística mensual no incorpora el nombre de passatgers de l'últim dia del mes present i en canvi incorpora l'últim dia del mes passat i que no computa els trajectes l'origen dels quals i la destinació és la mateixa illa.

No obstant això, les dades d'alguns mesos per al trajecte Eivissa-Formentera s'han hagut de corregir a causa de la falta de concordança amb les dades que publica Autoritat Portuària. Aquesta diferència es distribueix proporcionalment entre les arribades i les sortides d'acord amb el pes que tenen en un determinat mes.

- Creuers

Respecte els creuers, la disponibilitat de dades permet destriar entre els quals inicien i finalitzen el viatge (denominats creuers de base) i els que fan escala (denominats creuers en trànsit).

L'Autoritat Portuària considera creuers de base aquells que disposen de més de 250 passatgers o que més del 50% dels passatgers van embarcar en el port on salpa el creuer. En l'estadística que elabora l'IBESTAT només es comptabilitzen aquells bucs en els quals el creuer que inicia o finalitza supera els 250 passatgers; en canvi, el nombre de passatgers que inicien o finalitzen el viatge en un determinat port es computen tots.

Per a la sèrie històrica, de 2006 a 2010, dels creuers de base s'ha hagut de realitzar una estimació ja que una part dels passatgers que es comptabilitzaven com que finalitzaven el creuer en realitat ho començaven. Aquesta correcció s'ha dut a terme d'acord amb les dades que publica Autoritat Portuària considerant el percentatge de passatgers que iniciaven el creuer en el període 2011-2014.

L'operació de base es registra com a inici i al final, per la qual cosa d'un mateix creuer es comptabilitzen el doble aproximadament de passatgers respecte als quals es comptabilitzen en un creuer en trànsit.

De fet, els creuers en trànsit són els més habituals i són aquells que fan escala en el port, ja que han iniciat o finalitzat el trajecte des d'un altre port. Es comptabilitzen tots els passatgers en trànsit, així com també el nombre de bucs.

Les descompensacions en alguns mesos entre les dades que publica Autoritat Portuària i les microdades disponibles, es corregeixen incorporant la diferència entre tots dos a l'estadística.

3.2 Ports de competència autonòmica

Els trajectes més habituals en els ports autonòmics són, respecte al port de Ciutadella, amb Alcúdia i Barcelona i respecte al port de Sant Antoni amb Dènia. Cala Ratjada va deixar d'operar el 2013.

Es comptabilitzen les arribades i sortides de passatgers en els ports esmentats a partir de les microdades subministrades per Ports de les Illes Balears. En algun mes puntual, les dades de l'estadística elaborada per l'IBESTAT no coincideixen amb l'estadística que ofereix Ports de les Illes Balears, a causa d'alguna discordança en l'agregació.

3.3 Flux de passatgers per via marítima regular

Els fluxos de passatgers per via marítima regular dels trajectes entre illes o entre alguna de les illes i la península es computen a partir de les dues fonts de dades (Autoritat Portuària i Ports dels Illes Balears). En concret, es du a terme una matriu d'origen i destinació on s'estimen tots els possibles trajectes entre els següents territoris: Mallorca, Menorca, Eivissa, Formentera, Península i "Resta".

Els ports que corresponen a cada territori són a Mallorca: Palma, Alcúdia i Cala Ratjada; a Menorca: Maó i Ciutadella; a Eivissa: Eivissa i Sant Antoni; a Formentera: La Savina. Respecte a la península, al llarg de la història estudiada (des de 2006) hi ha hagut uns vint ports que han tingut connexió amb algun port de les Balears, encara que els més habituals són Barcelona, València i Dènia. El concepte "Resta" engloba al territori que no és ni de les Illes Balears ni de la península Ibèrica.

- Trànsits

En algun d'aquests ports part dels passatgers fan escala. És a dir, el buc es deté en un port intermedi dins del seu itinerari. Per exemple, en la majoria de trajectes Palma- Eivissa- Dènia, part dels passatgers de Palma tenen com a destinació Dènia i per a ells Eivissa és un port d'escala. Es denominen passatgers en trànsit.

La informació disponible fins a desembre de 2014 permet conèixer el port d'origen i de destinació del buc, però no el port on entren i surten els passatgers, per la qual cosa el nombre de passatgers en trànsit s'ha hagut d'estimar. Aquesta estimació es basa en el fet que en un determinat trajecte surten més passatgers de l'illa d'origen que els que descarreguen a l'illa que és, alhora, d'una banda de passatgers de destinació i d'altra part port d'escala.

La disponibilitat d'informació més exhaustiva a partir de gener de 2015, possibilita una estimació més directa dels passatgers en trànsit.

- Estimacions dels diferents trajectes

Quan el trajecte realitzat pel buc inclou almenys un port de competència estatal i un altre de competència autonòmica, aquest trajecte estaria duplicat per existir en tots dos registres administratius. En aquest cas, d'acord amb la qualitat observada en les dades, s'ha optat per emprar la informació de Ports dels Illes Balears, descartant la recollida per l'Autoritat Portuària de Balears.

Cal tenir en compte que pot haver-hi moviments interns dins d'una mateixa illa (és a dir, amb el mateix origen i destinació). Aquests moviments principalment es registren a Eivissa, que correspon

principalment al trajecte Eivissa - Santa Eulària. Els de Menorca i Mallorca són generalment vaixells que han hagut de tornar per mal temps i, per tant, tenen caràcter excepcional a Mallorca i no tant a Menorca on els temporals solen ser més virulents.

No existeixen dades disponibles entre els trajectes que no involucren alguna de les illes de Balears com a origen o destinació (és a dir, els trajectes l'origen dels quals i destinació és la Península o "Resta"). Els trajectes que fan transbord es comptabilitzen com a dos trajectes diferenciats.

Les sèries històriques del trajecte Eivissa - Formentera a causa de la mala qualitat de les dades i els comportaments anòmals fins a 2011, i en alguns altres mesos puntuals posteriors, s'han corregit considerant el fet que han de ser concordants amb les dades publicades per Autoritat Portuària. Per això, s'assignen les diferències existents per a les sortides de Formentera al trajecte Formentera-Eivissa i les arribades a Formentera al trajecte Eivissa-Formentera.

Els trajectes de la península i Mallorca cap a o des de Formentera que fan transbord (canvi de vaixell) a Eivissa, no apareixen recollits com a trajectes directes. En aquest cas, en la matriu origen - destinació estimada es computen el nombre de passatgers d'aquests trajectes en dos diferents: el de la península o Mallorca cap a o des d'Eivissa i el d'Eivissa cap a o des de Formentera.

4. Documentació complementaria

Es pot obtenir informació relativa a les dues fonts de dades bàsiques que s'han utilitzat per dur a terme l'estadística que s'ha descrit

- Autoridad Portuaria de Balears: <http://www.portsdebalears.com/26.php3?idioma=cat>
- Ports de les Illes Balears: <http://www.portsib.es/ca/paginas/inici/sobre-nosaltres/estadistica/>